

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарства займають важливе місце в ринковій економічній системі. Його члени беруть участь у створенні національного продукту, представляють інтереси всього населення, є основними постачальниками економічних ресурсів та головними споживачами товарів та послуг. Крім того, домогосподарство є єдиним соціально-економічним суб'єктом, в межах якого відбувається процес відтворення населення, формування та виховання особистості.

Становлення домогосподарств як повноправних учасників фінансових відносин породжує низку проблем, які пов'язані з особливостями формування доходів та здійсненням витрат в умовах трансформаційних процесів в економіці.

Дослідження доходів домогосподарств є актуальними, оскільки дохід є тим показником, що відображає кінцеве споживання населення та є основою для оцінювання рівня життя в Україні, а розуміння джерел формування таких доходів дасть змогу активізувати механізм ефективного використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Вивчення економічної літератури дозволяє виокремити два основні підходи до дослідження доходів домогосподарств: макроекономічний, що розглядає населення як важливий суб'єкт економічної системи, і мікроекономічний, що вивчає процеси формування, розподілу, перерозподілу і використання доходів домогосподарств [1, с. 142].

Як соціально-економічну категорію трактує доходи населення А. Є. Сурінов. На думку вченого, доходи населення відображають відносини у суспільстві з приводу привласнення, використання та розподілу створеного продукту між його елементами (домогосподарствами, сім'ями, особами) [2, с. 5]. На думку автора, населення як складова соціально-економічної системи висуває вимоги щодо своєї частки новоствореного продукту, котра привласнюється ними у вартісній формі й утворює доходи населення.

Державний комітет статистики України, визначаючи доходи населення, констатує, що вони включають обсяг нарахованих у грошовій та натуральній формі: заробітної плати (включаючи одержану населенням з-за кордону), прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальних допомог та інших поточних трансфертів [3, с. 75].

В Економічному енциклопедичному словнику як окреме поняття виділено доходи трудових мігрантів – сума заробітної плати найманих працівників, отриманої в різних секторах економіки іноземних країн за продаж робочої сили та часткові результати праці (частково, оскільки

ступінь експлуатації мігрантів у цих країнах значно вищий, ніж своїх найманих працівників [4, с. 175].

Малєєва Т. під сукупними доходами домашніх господарств розуміє всі надходження населення, котрі мають грошову або натурально-речову форму, а також отримані як пільги (звільнення від податків чи їх частини, реалізоване право на придбання матеріальних благ або послуг). Крім того, до сукупних доходів домогосподарств вчена відносить доходи, отримані від ведення особистого підсобного сільського господарства або від інших видів домашньої зайнятості [5, с. 53].

Аналогічних поглядів дотримуються автори підручника «Політика доходів і заробітної плати». На їх думку, доходи населення є сукупністю надходжень за певний період часу, використовуваних фізичними особами з метою споживання і нагромадження [6, с. 89].

Як частину національного доходу, що створюється в процесі виробництва і призначена для задоволення матеріальних і духовних потреб членів господарства трактують доходи домашніх господарств автори підручника «Фінанси. Грошовий обіг. Кредит» [7, с. 312].

У монографії «Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку» Т.О. Кізіма розглядає поняття сукупний дохід домогосподарства, яке представляє собою суму грошових доходів, отриманих з усіх можливих джерел (заробітна плата, відсотки, дивіденди, підприємницький дохід, доходи від оренди тощо), та доходів, отриманих у негрошовій формі (задоволення від роботи, насолода відпочинком, користування предметами розкоші тощо) [1, с. 146]. Таким чином, науковець розглядає сукупні доходи як міру можливостей кожної людини, її потенційною здатністю до споживання різноманітних благ (як товарів та послуг, так і, скажімо, вільного часу) [1, с. 146].

Відтак, проаналізувавши погляди сучасних економістів щодо визначення сутності і змісту доходів населення (домогосподарств) можна зробити висновок про те, що з позиції макроекономічного підходу доходи домашніх господарств відображають сукупність економічних відносин, за допомогою яких заново створена у суспільстві вартість розподіляється між власниками факторів виробництва, а також здійснюється перерозподіл первинних доходів з метою оптимізації кінцевого споживання благ і послуг у межах суспільства.

З позиції мікроекономічного підходу доходи домогосподарств є сукупністю надходжень упродовж певного періоду часу з усіх можливих джерел як у грошовій, так і негрошовій формах, збільшують активи домашнього господарства і можуть бути спожиті ним без зменшення реальної вартості його майна.

Література:

1. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: монографія. Київ: Знання, 2011. 431 с.
2. Суринов А. Е. Доходы населения: опыт количественных измерений. Москва : Финансы и статистика, 2000. 431 с.
3. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Держ. служба статистики України. За ред. І.Є. Вернера. Київ, 2017. 611 с.
4. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / за ред. С. В. Мочерного (відп. ред.) та ін. Т. 1. Львів: Світ, 2005. 573 с.
5. Малеева Т. Дифференциация доходов населения в условиях финансовой стабилизации. Социальная политика в период перехода к рынку: проблемы и решения : сб. ст. / под ред. А. Ослунда и М. Дмитриева. Москва: Моск. центр Карнеги, 1996.– 402 с.
6. Политика доходов и заработной платы: учебник / под ред. П. В. Савченко, Ю. П. Кокина. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Экономист, 2004. 389 с.
7. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник для вузов. /Под ред. проф. Г. Б. Поляка. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.

Гаврищак Степан Романович

ст. гр. ФУПОМ-22, THEU

Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С.В.

СТРУКТУРА ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансові ресурси держави є головною складовою формування сучасних соціально-економічних процесів у суспільстві. Стан фінансових ресурсів держави має безпосередній взаємообумовлений вплив на функціонування національної економіки, темпи економічного зростання, рівень добробуту населення, розвиток виробничої і соціальної сфери тощо.

Питання функціонування фінансових ресурсів держави у своїх працях досліджували О. Бірман, О. Василик, Г. Вознюк, Т. Гуйда, І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, М. Сичов, Т. Смовженко, П. Юхименко, П. Федосов, С. Юрій та інші, проте важливим залишається подальше дослідження формування і використання фінансових ресурсів держави в сучасних умовах трансформаційних перетворень.

Фінансові ресурси держави являють собою грошові нагромадження і доходи, які створюються у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення й задоволення інших суспільних потреб [3]. Таким чином, фінансові ресурси держави мають наступні характерні особливості [1, С. 435]:

— фінансові ресурси завжди мають певне джерело створення і певне цільове призначення;